

En helhet med fem
teman för att öva
vardagsekonomi.

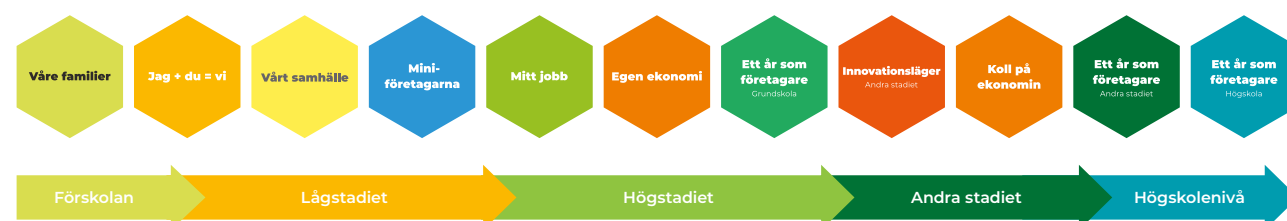
*Åk 7–9 och anpassat för
2:a stadiet*

Egen ekonomi

UF Stigen för företagsamhetsfostran

Ung Företagsamhet rf erbjuder program som stöder lärande i företagsamhet, arbetslivsfärdigheter och ekonomikunskap från förskola till högskola.

Programmen har utformats i enlighet med läroplanernas målsättningar.

Bekanta dig med alla UF-program: ungforetagsamhet.fi

@nuoriyrittajyys #Egenekonomi

Vi finns här för att hjälpa Dig!

Ung Företagsamhet rf:s (UF) experter inom företagsamhetsfostran stöder ditt arbete runtom i Finland. Som stöd för elever och studerande i olika åldrar, för lärare och för arbetslivets representanter finns ett entusiastiskt och engagerat UF-team som har en mångsidig erfarenhet av företagande och goda kontakter till näringslivet.

Vi ordnar fortbildningar i företagsamhetsfostran och i användningen av UF-programmen, lärarträffar, nätverkande samt olika evenemang i anslutning till UF-programmen. Våga vara företagsam -helheten innehåller seminarier, en företagandefestival och en podcast som stöder lärarnas arbete och ger unga chansen att lära och nätverka med andra unga.

Våra kontaktuppgifter hittar du på adressen: nuoriyrittajyys.fi/sv/kontakta-oss.

Förläggare: Ung Företagsamhet rf
Redaktion: UF-arbetsgruppen
Layout: Anne Jokisaari
Tilläggsuppgifter: ungforetagsamhet.fi

Välkommen med i Egen ekonomi-programmet!

Egen ekonomi-programmet är en helhet avsedd för högstadiet, klass 7–9, där eleverna övar ekonomiska färdigheter för vardagslivet. Programmet främjar delaktighet och vardagskontroll och hjälper de unga att förstå betydelsen av sina handlingar. När man lär sig framtidens ekonomiska färdigheter är det viktigt att lära sig beakta hållbar utveckling och ansvarsfullt företagande i sin konsumtion. Programmet främjar elevernas mångsidiga kompetens som läroplanen förutsätter.

Använd Mätaren för entreprenörskapsfostran

Mätaren är ett självvärderingsverktyg för rektorer och lärare inom den grundläggande utbildningen och andra stadiet. Med hjälp av Mätaren kan man bedöma och utveckla sin egen och läroinrättningens entreprenörskapsfostran.

Mätaren är kostnadsfri och det lönar sig att reservera ca 15 minuter till att svara.

www.lut.fi/mittaristo

Innehåll

Egen ekonomi-programmets genomförande och uppgifter	4
Egen ekonomi-programmet i ett nötskal	4
Programmets teman	
Förhandsuppgifter	8
Tema 1: Planering av ekonomin	9
Tema 2: Köp och konsumtion	13
Tema 3: Sparande och investeringar	17
Tema 4: Lån	20
Tema 5: Cirkulär ekonomi	24
Ytterligare information	30
Bjud in en gästande expert till lektionen	30
Följande UF-steg	31

Egen ekonomi-programmets genomförande och uppgifter

Egen ekonomi-programmets alla fem teman kan genomföras som en veckas studiehelheter inom flera ämnen eller som separata studiehelheter på några lektioner. Varje tema innehåller aktiviteter för 2–5 timmar och sammanlagt finns material för ca 20–25 timmar. Om du vill genomföra programmet som mångvetenskaplig helhet, använd alla uppgifter i de olika teman. Två lektioners helheter kan du bygga genom att använda bara de stjärnmärkta uppgifterna i varje tema.

Uppgifterna innehåller mycket diskussion och gemensamt idéskapande. Ofta är det bra att först diskutera i par eller små grupper (3–5) och först sedan hela gruppen tillsammans. Då kan alla delta utan att genast behöva tala inför hela gruppen.

Uppgifterna grundar sig till stor del på undersökande lärande: eleverna söker färsk information t.ex. på nätet och funderar på saker ur olika synvinklar.

Kreativitet och idéskapande tillsammans i team är viktiga i programmet. Eleverna får reflektera över sina egna uppfattningar och attityder. Det finns inte alltid rätta svar och när det finns det, kan de rätta svaren ibland förändras i och med ändringar i ekonomi och lagstiftning. Att söka tillförlitlig information, diskutera, begrunda och motivera samt själva läroprocessen är viktigare än enskilda fakta.

Programmet erbjuder en utmärkt möjlighet till samarbete och nätverkande mellan skolan och arbets- och företagslivet. Man kan bjuda in representanter från olika branscher som passar temat och låta dem berätta om sina yrken eller ekonomi ur synvinklar som intresserar de unga. Ni kan också lära er mer om olika yrken genom besök och utfärder. I slutet av handboken finns mer information om besökare.

Egen ekonomi-programmet i ett nötskal

I centrum för Egen ekonomi-programmet är eleverna, som övar mångsidig kompetens genom aktiva arbetssätt. Programmets uppgifter är avsedda att främja framför allt ekonomiska färdigheter. Samtidigt lär sig eleverna också olika läroämnen som ingår i läroplanen såsom huslig ekonomi, matematik, modersmål och samhällslära.

Egen ekonomi-programmets målsättningar

K1: Jag deltar aktivt i gruppens verksamhet och uppmuntrar också andra.

K1: Jag kan bedöma informationens tillförlitlighet i olika källor.

K2: Jag kan bedöma min användning av pengar och mina konsumtionsvanor.

K2: Jag kan presentera och motivera mina åsikter på ett trovärdigt sätt.

K3: Jag vet principerna för ansvarsfull konsumtion.

K3: Jag kan bedöma hur ansvarsfulla mina konsumtionsvanor är.

K4: Jag kan tolka medier och reklam kritiskt.

K5: Jag kan söka information från olika källor.

K5: Jag kan använda teknologi för informationsbehandling och kommunikation.

K6: Jag kan hitta på idéer och nya metoder för ansvarsfullt företagande.

K6: Jag är en ansvarsfull gruppmedlem och utför mina uppgifter ordentligt.

K6: Jag kan identifiera företag i näromgivningen som handlar ansvarsfullt.

K7: Jag förstår hur jag genom mina egna handlingar kan delta i att skapa en hållbar framtid.

Mångsidig kompetens övas alltså på ett heltäckande sätt och målsättningarna är angivna separat för varje tema. Det här underlättar bedömningen av lärandet. I programmets digimaterial på **nyohjelmat.fi** finns färdiga själv- och kamratbedömningsblanketter som ni kan använda i bedömningen.

Nätmaterial hittar du på adressen:
nyohjelmat.fi

Den digitala arbetsmiljön

Programmets elevmaterial finns tillgängliga och kan beställas både som tryckta arbetshäften och digitalt ifyllbara pdf-arbetshäften. Om du använder det digitala materialet lönar det sig att skapa en Egen ekonomi -mapp i skolans digitala lärmiljö. Om du vill kan du bifoga programmets digitala material. Be eleverna eller grupperna att skapa egna mappar där de sparar allt digitalt material de producerar under programmet. Under programmet kan man också lära sig använda kalkylprogram (t.ex. Excel) och göra lämpliga uppgifter med hjälp av det t.ex. budgeten.

Sammanställning av programmet

Förhandsuppgifter

Börja programmet genom att ge eleverna **förhandsuppgift 1 redan en vecka innan** ni börjar med lektionerna. **Förhandsuppgift 2 ska gärna göras innan ni behandlar tema 4 och 5.** Du kan också låta eleverna göra ett attitydtest innan ni börjar med uppgifterna. Attitydtestet finns i det digitala materialet på www.nyohjelmat.fi.

Tema 1: Planering av ekonomin

Under första temat delas eleverna in i grupper och övar samarbete. De lär sig planera sin användning av pengar och göra upp budgeter.

Tema 2: Köp och konsumtion

Under tema 2 bedömer eleverna tillsammans med andra sina konsumtionsvanor med tanke på ansvarsfullhet. De övar sig i att söka information, motivera åsikter och uttrycka sig trovärdigt. Ansvarsfull konsumtion poängteras starkt.

Tema 3: Sparande och investeringar

Under tema 3 får eleverna sätta sig in i sparande och investeringar så att de förstår skillnaderna mellan begreppen. Dessutom får eleverna begrunda skillnaderna. De lär sig om räntor genom att prova och upptäcka. Under temat övas också teamwork och argumentation.

Tema 4: Lån

I tema 4 övar eleverna informationssökning och bedömning av källors pålitlighet. De övar interaktion och argumentering i grupp. Genom exempel får de lära sig förstå riskerna med lån.

Tema 5: Cirkulär ekonomi

Eleverna sätter sig in i principerna för ansvarsfullt företagande och undersöker företag i näromgivningen. De förstår hur de med sina handlingar kan främja en hållbar framtid. Eleverna lär sig kritisk tolkning av medieinnehåll och reklamer.

Genom att följa våra kanaler på sociala medier och hashtaggen #NuoriYrittäjyys hittar du mer stödmaterial och idéer som andra delat.

Programsammanfattning

Bjud in en gästande expert till lektionen

Under programmet är det bra att engagera omkringliggande samhälle t.ex. genom att bjuda in experter från företag och arbetsliv. Utomstående experter kan ge aktuell information om sådant som anknyter till ekonomi. Gästerna kommer ofta med inspirerande och fräscha synvinklar.

Genom att bjuda in gäster till skolan tar du experterna till eleverna. Olika personers och aktörers erfarenheter och berättelser fördjupar programmets teman och ger eleverna möjligheter att ställa frågor och interagera med det omgivande samhället.

Skriv upp gemensamma mål tillsammans med besökaren

- **Diskutera** programmets teman och uppmuntra besökaren att berätta sin historia med egna ord.
- **Planera** en fortsättning på samarbetet. När och var kunde ni träffas igen? Kunde samarbetet fortsätta under nästa UF-program?
- Det finns en färdig meddelandemall att skicka åt frivilliga på: nyohjelmat.fi.

Gratulerar!

Ni har tillsammans klarat av programmet Egen ekonomi. Meddela om genomförande av program och ge respons: nyohjelmat.fi. Nu kan du i lugn och ro bekanta dig med andra UF-program som är en del av UF:s "Stigen för företagsamhetsfostran", från förskola till högskola. Ta gärna i bruk Ett år som företagare-programmet, där ungdomarna får grunda och driva egna UF-företag.

Följande UF-steg

Mitt jobb

Mitt jobb

I Mitt jobb-programmet lär sig eleverna om sina styrkor och funderar på framtida val. De får lära sig om olika yrken, vilket hjälper dem att förstå sina framtidsmöjligheter – och kanske hittar de sitt drömyrke också. Programmet visar hur framtidens föränderliga arbetsliv kan vara fullt av positiva möjligheter.

Innovationsläger
Högstadiet

Innovationsläger i högstadiet

På innovationslägret gör eleverna en djupdykning i grupparbete. Grupparbetsuppgifterna är roliga och inspirerar eleverna att hitta sina styrkor och komma på idéer och påhittiga lösningar på problem. I affärsverksamhetsuppgifterna hittar de på nya företagsidéer och lägret är därför en utmärkt inledning till Ett år som företagare-programmet. Lägerledarna kan vara gymnasieelever och på så vis kan lägret också underlätta elevernas övergång till andra stadiet.

Ett år som
företagare
Grundskola

Ett år som företagare

I Ett år som företagare-programmet övar eleverna företagarfärdigheter i praktiken. Eleverna grundar ensamma eller i grupp ett UF-företag som fungerar med riktiga pengar, enligt sina intressen och förmågor. Programmet erbjuder högstadielärare en nyckelfärdig helhet i företagsamhetsundervisning. Programmet omfattar en ibruktagningskurs, färdigt material och en digital miljö.

Trevlig resa till följande inspirerande värld av UF-program!
nuoriyrittajyys.fi/sv/program

Ung Företagsamhet rf dvs. UF erbjuder pedagogiska program som stöder företagsamhet, arbetslivsfärdigheter och ekonomikunskap i daghem, skolor och läroinrättningar. UF är en ideell förening som tillhör den internationella Junior Achievement Worldwide -organisationen. I Finland startade verksamheten år 1995.

UF Stigen för företagsamhetsfostran är en pedagogisk helhet som erbjuder praktiska verktyg för att stärka barns och ungas företagsamhet, arbetslivsfärdigheter och ekonomikunskap från förskola till högskola. UF-programmen stöder läroplanens målsättningar och förverkligas som en del av skolornas undervisning. Lärande genom att göra stärker också på ett konkret sätt ungas och näringslivets samarbete.

Ta kontakt: info@nuoriyrittajyys.fi

@NuoriYrittajyys #Egenekonomi

ungforetagsamhet.fi